

**KONTEXT NAVRHOVANEJ ČINNOSTI
„VODNÁ ŤAŽBA ŠTRKOPIESKOV VYSOKÁ PRI MORAVE III“
S „KONCEPCIOU VODNEJ POLITIKY SR NA ROKY 2021-2030,
S VÝHLADOM DO ROKU 2050“**

Koncepcia vodnej politiky SR na roky 2021 – 2030, s výhľadom do roku 2050 (MŽP SR 2021) bola vypracovaná v synergii s ďalšími súvisiacimi koncepciami SR, najmä:

- *Stratégia adaptácie SR na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy – aktualizácia* (MŽP SR 2017),
- *Vodný plán Slovenska, Plán manažmentu správneho územia povodia Dunaja* (VPS, MŽP SR 2021),
- *Akčný plán pre implementáciu Stratégie adaptácie SR na zmenu klímy* (NAP, MŽP SR 2021),

ktoré sú výsledkom súvisiacich dohovorov a strategických dokumentov vo svete a v EÚ.

Súlad navrhovanej činnosti s Koncepciou tkvie v tom, že vodnou ťažbou – vybagrovaním štrkopieskov a vznikom jazera s významným objemom vodnej masy sa zvýši retenčná schopnosť inundácie, spomalí sa odtok vody z krajiny, prispeje sa k zmierňovaniu klimatických zmien.

Koncepcia vodnej politiky SR definuje 10 kľúčových oblastí (priorít), a pre každú z nich ciele, v rámci nich opatrenia. Priamy súvis navrhovanej činnosti (tučné písmo) je možné identifikovať v týchto kľúčových oblastiach, cieľoch a opatreniach Koncepcie (zjednodušené výroky):

1. VODA V KRAJINE

Cieľ 1.1 Krajina schopná zadržiavať vodu a zmierňovať dôsledky klímy

- podporiť opatrenia na **spomaľovanie odtoku vody** a jej zadržiavanie v kultúrnej krajine v súlade s Národným akčným plánom ku Stratégii adaptácie SR na zmenu klímy, preferovať prírode blízke vodozádržné opatrenia, ktoré budú doplnené na vhodných miestach technickými opatreniami

2. VODA V SÍDLACH – MESTÁ A OBCE MÚDRO HOSPODÁRIACE S VODOU

Cieľ 2.3. Ochrana majetku, zdravia a životov ľudí pred povodňami v aglomeráciách

- realizovať **povodňové opatrenia** v extraviláne (zadržiavanie, akumulácia a odvádzanie vôd pritekajúcich do sídiel); osádzať zariadenia na zachyt plávajúceho odpadu a predmetov

3. UDRŽATEĽNÉ VYUŽÍVANIE VÔD

Cieľ 3.1. Udržateľné a efektívne využívanie povrchových a podzemných vôd bez ohrozenia ich množstva a kvality

- zabezpečiť revitalizáciu, rekultiváciu a následné vhodné využitie odkrytých podzemných vôd **po skončení ťažobnej činnosti** na ochranu vodných zdrojov, ochranu kvality podzemných vôd a ochranu biodiverzity

Cieľ 3.2. Funkčný krízový manažment pre obdobie sucha a nedostatku vody

- modernizovať ex. vodné stavby na vyrovnávanie nerovnomerného rozloženia vôd s elimináciou negatív pre stav vôd a biotopov; dobudovať infraštruktúru umožňujúcu efektívne hospodárenie s vodou – malé **retenčné a zásobné nádrže**, podzemné nádrže na vodu a pod.,

Cieľ 3.6. Priaznivé podmienky pre rozvoj rybárstva

Pozn.: Navrhovaná činnosť má s opatreniami cieľa nepriamy súvis, keďže „Štrkovisko na Židovkách“ je rybárskym revírom.

6. ŽIVÉ RIEKY

Cieľ 6.2. Revitalizácia záplavových území – rozšírenie a obnova priestoru pre vodné toky a mokrade všade tam, kde to podmienky umožňujú

- komplexné revitalizácie tokov – reformy pre krajinné plánovanie, legislatíva, normy, pre podporu dobrého stavu/potenciálu vodných útvarov, **zádrže vody, spomaľovania odtoku**, laterálnu spojitosť, zásoby podzemnej vody

Cieľ 6.3. Živé rieky ako významný prvok pre zachovanie a podporu biodiverzity

- obnova laterálnej konektivity – zachovanie a tvorba nových mokradí pre prežitie organizmov a **spoločenstiev**

Cieľ 6.4. Ryby ako súčasť živých riek

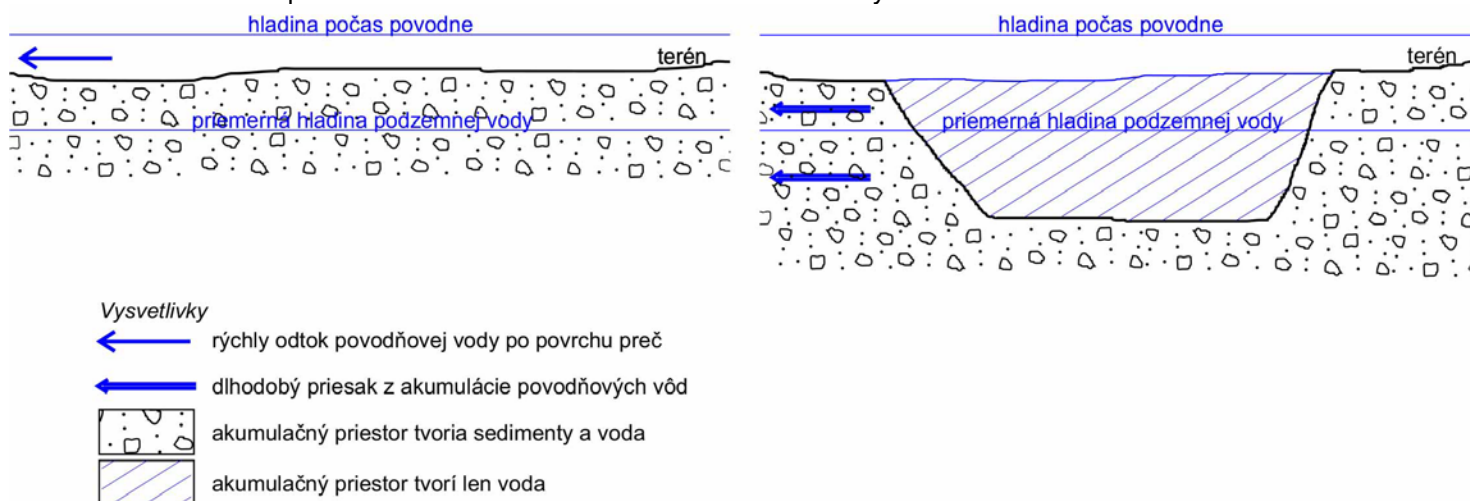
- migrácia rýb – vypracovať a implementovať NAP pre jesetery

Pozn.: ALAS Slovakia finančne podporil projekt pre jesetery v Morave

Hydraulicky je vplyv navrhovanej činnosti na efekt zadržiavania vody v krajine a spomalenia odtoku vody z povodia možné dokumentovať nasledovne:

Ťažbou vznikne akumulačný priestor, kde sa počas periodických povodní vodná masa zhromažďí; odtok bude následne postupným podzemným priesakom počas obdobia po povodni, na rozdiel od situácie bez vodného telesa, kde povodňová voda rýchle odteká preč po povrchu zeme. Čím je objem vodného telesa väčší, tým je odtok priesakom dlhší. Hlavný rozdiel z hľadiska následného priesaku veľkých vôd je v tom, že vo vodnej nádrži je horninový priestor s vodou nahradený len vodou.

Obr.1: Schéma povodňového odtoku bez vodného telesa a s vodným tokom

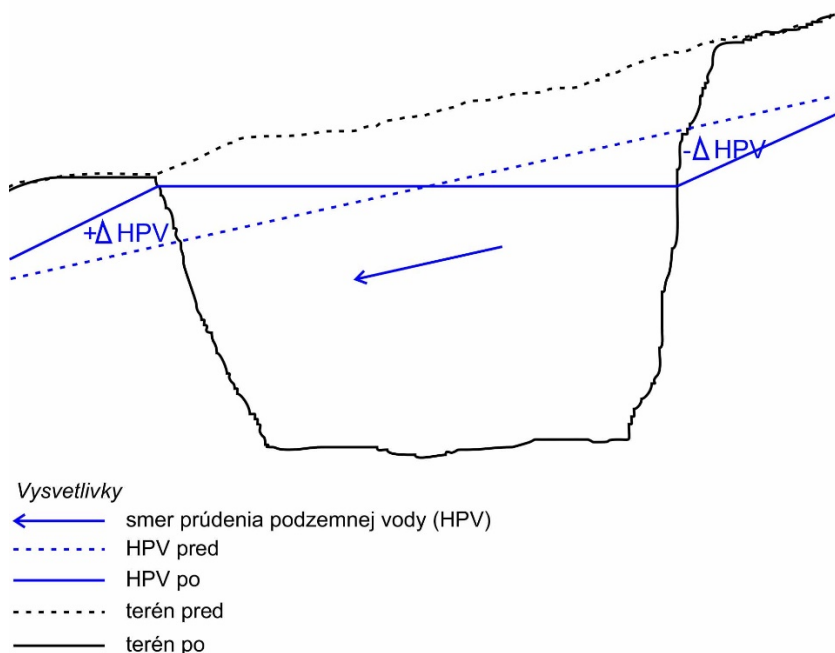

Ďalším posilňujúcim momentom je konštelácia smeru prúdenia podzemných vôd s funkciou hydraulického skratu hladiny podzemnej vody vyvolaného vodnou nádržou.

Ako vyplýva z modelu, smer prúdenia podzemných vôd je od SV na JZ smerom k Morave. Podzemná voda prúdi v oboch scenároch – bez vodnej nádrže i s vodnou nádržou. Realizáciou vodnej nádrže sa pôvodne spád podzemnej vody v smere prúdenia nahradí v úseku vodnej nádrže takmer horizontálnou hladinou. To vyvoláva zníženie hladiny podzemnej vody (ďalej tiež HPV) pred vstupom vôd do jazera a zvýšenie HPV na výstupe z jazera. T.j. v celom území západne od jazera v ťažbe pôsobia účinky zvýšenej hladiny podzemnej vody; vodná nádrž rozširujúca sa ťažbou zlepšuje vodný režim chránených území západne od jazera ako NPR Dolný les, CHA Devínske jazero, ktoré sú obe súčasťou CHVÚ

Záhorské Pomoravie, ÚEV Devínske jazero, mokrade Niva Moravy / Moravské luhy. Dosah zvýšenia hladín podzemných vôd je modelom preukázaný v rozsahu do 500 m od jazera. Rozdiel hladín pred a po realizácii rozšírenia ťažby nie je zásadný, ale pôsobí hlavne dlhodobejšia dotácia podzemnej vody z akumulácie v porovnaní so situáciou bez nej (efekt zadržiavania vody v krajine a spomaľovania odtoku). Rozdiel je tým výraznejší, čím je teleso širšie v smere prúdenia podzemnej vody (náš prípad). Zlepšenie vodného režimu v oblasti západne od jazera tak priaznivo ovplyvní ekosystémy, aj z hľadiska zadržiavania a ukladania uhlíka.

Obr.2: Schéma hladín podzemnej vody bez vodného telesa a s vodným telesom

Rozšírenie vodnej ťažby nie je z pohľadu ochrany inundačných území (cieľ 1.2. Konceptie) nevhodnou aktivitou, ale naopak. Zväčšovanie vodnej nádrže v dôsledku ťažby predstavuje aj účinnú ochranu pred povodňami (plnenie cieľa 1.3 Konceptie). Svojimi akumuláčnými schopnosťami predstavuje príspevok k zmierňovaniu devastáčnych účinkov extrémnych povodní. Vodozadržný efekt je významným príspevkom v boji proti suchu, k udržaniu alebo zlepšovaniu stavu vodných útvarov a biotopov, v súlade s opatreniami pre adaptáciu krajiny na zmeny klímy.